

Opinia o rozprawie doktorskiej mgr Agnieszki Ochenkowskiej pod tytułem
Józef Morelowski jako poeta późnego oświecenia.

Rozprawa mgr Agnieszki Ochenkowskiej jest pierwszą monografią Józefa Morelowskiego, słabo znanego, choć płodnego pisarza późnego oświecenia. Składa się z czterech części. W pierwszej Autorka zebrała i krytycznie omówiła artykuły dotyczące zarówno biografii poety i jego kariery zakonnej, jak i twórczości poetyckiej. W drugiej, najobszerniejszej, poddała analizie wiersze, poematy i wypowiedzi teoretyczne jezuitę z Połocka. Zachowując oryginalny, poświadczony w rękopisach układ gatunkowy, każdy kolejny rozdział podporządkowała jednej, dominującej problematyce, co pozwoliło jej uchwycić najważniejsze elementy poetyki Morelowskiego i wyznaczyć zespół dominujących w jego utworach motywów i tematów.

Interesujące efekty przyniosło zderzenie twórczości Morelowskiego, poety prowincji, z wierszami twórców jego pokolenia, mieszkającymi w Warszawie i zaangażowanymi w życie polityczne i kulturalne. Z jednej strony bowiem znacznie wzbogaciło naszą wiedzę o poezji „oświeconych epigonów”, wychowanych na filozofii oświeceniowej, operujących podobnym językiem i systemem pojęć. Z drugiej pozwoliło Agnieszce Ochenkowskiej na wykazanie pewnej oryginalności autora *Trenów*, którego poezję, choć utrzymane w stylu klasycystycznym, poprzez osobisty, intymny ton, silne związki z historią i przyrodą Wołynia zapowiadają nadejście nowych prądów.

W części trzeciej Autorka przedstawiła bardzo interesujące wyniki własnych kwerend w archiwach polskich i rosyjskich. Na szczególną uwagę zasługuje tu korespondencja Morelowskiego z rosyjskim uczonym Kałajdowiczem. Listy te ważne są z powodu często stawianego poecie, przez badaczy, zarzutu współpracy z caratem i zdrady narodowej. Mogą także stać się impulsem do podjęcia badań nad polsko-rosyjskim środowiskiem uczonych i literatów zainteresowanych tak dziejami słowiańszczyzny, jak i współczesnym życiem literackim.

Z tego względu na uwagę zasługuje ostatnia część rozprawy, w której Autorka zamieściła, wykonany na okoliczność tej pracy, przekład zarówno listów, jak i rosyjskich utworów Morelowskiego. Ułatwi to znacznie dalsze badania twórczości jezuitę z Połocka i literatury i kultury kresów początku XIX wieku.

